

ANVISNINGAR FÖR NARKOTIKA- OCH LÄKEMEDELSUNDERSÖKNINGAR

Enheten för rättstoxikologi vid Institutet för hälsa och välfärd (THL) utför ackrediterade narkotika- och läkemedelsanalyser. Analyserna görs som serviceverksamhet av blod- och urinprover samt vid behov av andra typer av prov, såsom mekonium och saliv. Det är praktiskt och mest kostnadseffektivt att begära undersökningen direkt som ett omfattande paket för narkotika- och läkemedelsscreening, till exempel vid misstanke om blandmissbruk eller användning av designdroger, eller om man inte vet vilken eller vilka föreningar det eventuellt är fråga om. Man kan också begära en undersökning som en bekräftelse på ett enskilt ämne eller en enskild ämnesgrupp, när den som begär undersökningen har fått ett preliminärt positivt testresultat från en viss ämnesgrupp till exempel med ett snabbtest. I fråga om andra analyser än de som beskrivs i undersökningsremissen (www.thl.fi/paihdekaaritykset) bör man kontakta enheten för rättskemi i förväg.

BIOLOGISKA PROV MATERIAL

- Urinprov (U) är ett biologiskt material som ofta används vid testning och det kan visa om personen under de senaste dagarna (veckorna) har använt vissa narkotikatyper eller läkemedel. Baserat på testresultatet kan man dock i regel inte bedöma akut användning eller till exempel graden av berusning. Dessutom kan det i vissa fall vara svårt att bedöma utifrån urinprovet vilken eller vilka läkemedelssubstanser som faktiskt har använts, om man upptäcker samma ämnesomsättningsprodukter (till exempel vissa bensodiazepiner) hos flera föreningar. Svaren är vanligtvis semikvantitativa eller kvalitativa.
- Blodprov (B) bör väljas som testmaterial särskilt om man vill undersöka akut användning, dra slutsatser om föreningarnas halter och/eller berusningstillståndet vid provtagningstidpunkten. Enheten för rättstoxikologi gör mycket omfattande (kvantitativa) screeningundersökningar av blodprov som inkluderar narkotika, designdroger och missbrukade läkemedel. Svaren anges i halter.
- Salivprov (S) har den senaste tiden blivit ett populärt material bland annat för att provtagningen och övervakningen av den är enkel samt för att den avancerade laboratorieanalysen har utvecklats. För narkotikaundersökningar av salivprov ska man kontakta enheten för rättstoxikologi.
- Mekonium (M), dvs. barnbeck från ett nyfött barn, ger information om mammans användning av narkotika under graviditeten och är ett användbart material när man undersöker den nyföddas exponering för narkotika.

PROVTAGNING OCH SÄNDNING AV PROVER

Vid misstanke om drogmissbruk ska provet tas så snart som möjligt. Provtagningen ska ske under övervakning av en person som är förtrogen med uppgiften. Identiteten hos personen som undersöks ska kontrolleras. Provtagaren fyller i uppgifter om både avsändaren och personen som undersöks i undersökningsremissen (www.thl.fi/paihdeaaritykset). Läkemedelssubstanserna som personen som undersöks använder samt det eventuella screeningresultatet som erhållits på plats antecknas i undersökningsremissen under punkten ”Läkemedelsbehandling (under de två senaste veckorna) och resultatet av avsändarens screening”.

Vid tagning av urinprov ska provgivaren lämna ytterkläder och väskor etc. utanför provtagningsrummet. Provets temperatur, utseende, färg och lukt ska vara normala. Om det finns skäl att misstänka provets äkthet eller lämplighet ska man be personen som undersöks om ett nytt prov. Provtagaren märker tydligt provburken/provburkarna i närvaro av personen som testas. Burkarnas lock stängs (helst med försegling). Den rekommenderade provmängden är minst 5 ml.

Vid tagning av blodprov rekommenderas minst 3 ml (om provet inte uppgår till denna mängd, kontakta enheten för rättstoxikologi). I helblodsprovet ska koagulationshämmare användas (till exempel kaliumoxalat/natriumfluoridrör eller EDTA). Det är viktigt att de fyllda rören vänds upp och ner tillräckligt många gånger (ca 8 gånger) så att koagulationshämmaren löses upp.

Mekoniumprov minst 3 gram.

Provtagaren fyller i undersökningsremissen och undertecknar den. Provburkar/provrör packas i en förslutningsbar plastpåse som tillsammans med remissen lämnas in/postas till THL:s enhet för rättstoxikologi. Provet ska förvaras i kylskåpstemperatur innan det postas.

Man kan också fråga efter provtagningsutrustning och -förpackningar vid enheten för rättstoxikologi eller göra en beställning via webbplatsen (www.thl.fi/paihdeaaritykset).

Proverna skickas till enheten för rättskemi: Institutet för hälsa och välfärd, enheten för rättskemi, PB 30, 00271 Helsingfors.

TILLÄMPADE METODER

Vid screeninganalys, verifieringsanalys och haltbestämning av narkotika och läkemedel används moderna kromatografisk-masspektrometriska metoder (UHPLC-MS/MS, UHPLC-QTOF/MS, GC-MS). Dessutom används immunologiska tekniker vid manipulationstester.

SVARSTIDER

Resultaten av undersökningarna blir i normala fall färdiga inom fem arbetsdagar efter att proverna tagits emot och svaret skickas per post. Man kan också komma överens med kunden om att analysvaren skickas med fax.

FÖRFRÅGNINGAR

Rättskemist Sirpa Mykkänen, tfn 029 524 8343
Laboratoriechef Raimo Ketola, tfn 029 524 8051
Enhetschef Teemu Gunnar, tfn 029 524 8425
Servicetelefon, tfn 029 524 8700
E:post: fornamn.efternamn@thl.fi